

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för landskapsarkitektur,
trädgårds- och växtproduktionsvetenskap
Dekan

YTTRANDE

2021-04-30

region@Skane.se

SLU ID: SLU.ua.2020.2.6-4579

Yttrande över remiss från Region Skåne angående Regionplan för Skåne 2022-2040 (2019-RU000065)

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, konstaterar att Regionplan för Skåne 2022-2040 omfattar angelägna områden som också till stora delar sammanfaller med universitetets ansvarsområden inom forskning, utbildning, samverkan och fortlöpande miljöanalys.

Den strategiska planen betonar nödvändigheten av en samlad fysisk planering som visar på regionens stora möjligheter till en hållbar utveckling, men också på de utmaningar som man står inför. Dokumentet är visionärt skrivet och har sikte på en lång planeringsperiod, vilket är en god utgångspunkt.

SLU ser positivt på att det flerkärniga Skåne framhålls. Ett flerkärnigt Skåne möjliggör en god interaktion mellan urbana, peri-urbana och rurala områden vilket skapar förutsättningar för ekonomisk utveckling, ett varierat näringsliv och goda boende- och rekreationsmöjligheter för invånarna. Det är tillfredställande att skrivningen har ändrats från "flerkärnig storstadsregion", som användes i den regionala utvecklingsplanen. Förskjutningen bekräftar landsbygdens ökade betydelse för regionens kommande utveckling vilket också borde belysas mer i planen. Interaktionen stad/land är viktig att betona utifrån många perspektiv. Dock är skrivningen på sid. 27 oklar:

"Utvecklingsinriktningen för regionplanen är fortsatt ett flerkärnigt Skåne men modellen behöver anpassas efter pågående utveckling och för att möta Skånes aktuella utmaningar."

Strukturkartan upplevs till största del som relevant, möjligtvis med undantag för mellanskåne, som inte inbegriper någon regional kärna. Det som inte syns i kartan, dvs främst jordbruks- och skogsområden nämns i och för sig som förutsättningar för utvecklingen men bör lyftas tydligare som en aktiv resurs i omställningen till ett hållbart samhälle, t ex för mat-, material och energiproduktion. Positivt är att planen lyfter fram en mångsidig bild av den blågröna infrastrukturen där sammanhangen för att utveckla ett finmaskigt nät på en mer detaljerad skalnivå är viktiga där aspekter som produktion, konsumtion och rekreation bör integreras som en helhet i planeringen. Angeläget är också att inte fastna i en separerande syn på

den regionala grönstrukturen där interaktioner med t ex omgivande orter och infrastruktur är minst lika viktigt som att utveckla de föreslagna prioriterade gröna sambanden.

Det flerkärniga Skåne möjliggör hållbar mobilitet inklusive pendling med cykel i kärntäta områden. Mycket bra att planen lyfter behovet av en mer sammanhållen cykelstruktur inklusive behovet av mer samordning mellan berörda aktörer. En satsning på kollektivtrafik möjliggör utveckling på en mängd olika sätt. Vid Alnarp där SLU bedriver verksamhet pågår en campusutveckling som bl a inbegriper en ny tågstation 2026. Den ökade tillgängligheter kommer att förändra förutsättningarna för universitets möjligheter till rekrytering av medarbetare och studenter. Samtidigt ger det en ökad möjlighet till forskningskommunikationen och impact på samhället bl a genom interaktion med företag och organisationer inom t ex SLU Partnerskap Alnarp och Green Innovation Park Alnarp. Fler besökare kommer också att söka sig till campusmiljön för den gröna miljöns skull.

Den regionala planen berör flera av SLU:s kompetensområden, som förutom fysisk planering och processerna kring denna också omfattar forskning och kunskapsutveckling kring stadsutveckling, blågrön infrastruktur och, inte minst, mark-och vattenanvändning. Vid SLU i Alnarp finns exempelvis expertkunskap kring hur man bygger attraktiva och hälsofrämjande livsmiljöer, vilket är ett område som lyfts fram i planen. Vikten av god jord-/växthälsa och vattenhushållning är en annan högaktuell fråga inom forskningen, och en förutsättning för en hållbar livsmedelsproduktion. ”Att hushålla med Skånes jordbruks- och skogsmark är en förutsättning för en hållbar markanvändning” (s. 77), vilket är en god planeringsprincip. Det ska dock inte utesluta en landsbygd där människor kan fortsätta utveckla, leva och verka.

Gällande bebyggelseutveckling är det glädjande att planeringsprinciper för gestaltad livsmiljö, klimatanpassad bebyggelseutveckling och tätorternas grönstruktur har tagits fram vilket åter igen är kärnkompetenser inom SLU. Genom att stärka tillgängligheten och binda samman Skåne, både genom satsningar på kollektivtrafik men även genom utbyggda IT-tjänster finns det en större möjlighet att attrahera studenter och medarbetare till SLU och för samverkan inom regionen mellan t ex lärosäten och med näringsliv.

Krisberedskap nämns i samband med Skånes relationer med omvärlden och behovet av öppenhet. En trygg och säker livsmedelsförsörjning förtjänar att betonas starkare, där den regionala produktionen av mat behöver utvecklas ytterligare. Vidare saknas i planeringsarbetet en omställning till en cirkulär ekonomi baserad på biologiska resurser; den gröna kolatomen. En sådan omställning möjliggör nya affärsmöjligheter med god tillväxtpotential för det skånska näringslivet. En ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling kan knappast åstadkommas utan en cirkulär, biobaserad ekonomi. Detta perspektiv behövs i Regionplan för Skåne.

Under rubriken Utmaningar för Skåne framhålls att olika intressen står i konflikt med varandra, men textens övergripande formuleringar tenderar att förminska problemen, exempelvis vad gäller markanvändning, där exploatering av högvakastande jordbruksmark är en realitet. Tillgången till vatten är ett annat stort utmaningsområde där bl a en ökad livsmedelsproduktion kommer att öka behovet av vatten. Det samma gäller problemet med rekreation och näringslivsverksamhet, exempelvis besöksnäring, där attraktiva platser i det offentliga rummet är viktiga i en livsmiljö som i vissa områden domineras av kommersiella verksamheter. Hantering av sådana målkonflikter är föremål för tillämpad forskning, inte minst inom SLU.

Det är positivt att regionen i planen betonar att det behövs ett samarbete mellan alla intressenter i regionen för att ta sig an de utmaningar för Skåne som beskrivs. Forskningens betydelse för en positiv och hållbar samhällsutveckling framhålls dock inte i planen, där forskning endast nämns i samband med Lund och ESS/Max IV. Vikten av forskning, högre utbildning och innovation behöver understrykas även i planeringssammanhang och den avgörande betydelsen av Skånes lärosäten förtjänar att framhållas. Här finns, förutom Lunds Universitet, Malmö Universitet också SLU, Sveriges lantbruksuniversitet, samt Högskolan i Kristianstad.

Alla ovanstående lärosäten är aktiva inom samarbetsorganisationen Lärosäten Syd som utgör en gemensam plattform för diskussion om kunskapsutveckling och kompetenshöjning med övriga aktörer i Skåne. Regionens, kommunernas och näringslivets ökade samarbete med universiteten inom forskning och undervisning och för SLUs del även miljöanalys är troligtvis en central förutsättning för en god samhällsplanering på lång sikt. Det bör också framhållas att relevant forskning och utbildning inte enbart är naturvetenskaplig och teknisk utan också innefattar samhällsvetenskap och humaniora, vilket är av stor betydelse för i all samhällsplanering. Ett tvärvetenskapligt perspektiv är nyckeln till lyckad implementering av hållbarhet i samhällsbyggandet.

SLU ser med tillfredsställelse att barnperspektivet tas in i planeringsarbetet. FN:s konvention om barns rättigheter är ett viktigt verktyg för att säkerställa att barns rättigheter tillgodoses. SLU Movium har ett särskilt nationellt uppdrag gällande barn och ungas utemiljö och barninriktad forskning med fokus på landskap och grönområden för lek och rörelse är ett viktigt forsknings- och utbildningsområde vid universitetet. Här finns god kompetens att dra nytta av i praktisk planering vilket bl a sker i samarbete med Boverket.

SLU ser positivt på att digitaliseringens möjligheter lyfts fram. Betydelsen av AI och digitalisering kan inte nog understrykas. Här måste planeringen stötta infrastrukturen på alla områden. I detta, och många andra, sammanhang är innovation en nödvändig förändringsfaktor, som inte lyfts fram på ett tydligt sätt i Regionplanen. Innovation, omställning och hållbarhet hänger ihop och är starkt kopplade till forskning och utbildning. Lärosätena, inte minst inom Lärosäten Syd, har strukturer (SLU Holding, LU Innovation, aktiva studentprogram) för att föra ut

forskningsresultat till innovation och kommersialisering, dvs. utveckla affärsidéer, starta och driva företag. Ur ett planeringsperspektiv måste dessa tillväxtaspekter vägas in.

Inom landskapsarkitektur, landskapsplanering och design vid SLU diskuteras samspelet mellan fysisk gestaltning/planering och affärsmässighet. SLU vill gärna framhålla att universitetets landskapsarkitekter är experter inom forskning, utbildning och utveckling av fysisk planering för hållbar mark- och vattenanvändning. Samspelet mellan klimat och fysisk miljö i både urbana och rurala miljöer på i olika sammanhang är centralt kunskapsområde. Kunskap kring kombinationen av god fysisk planering för att minska klimatpåverkan och åtgärder för att mildra effekterna av pågående klimatförändringar är ansenlig och under utveckling.

Håkan Schroeder

Marika Gullberg